

Salon kirkkokuunta.

Kertomas Salasten Piittivaaran
ja Paavolan "jättikäisköistä"

y. m. historia mainituista
pitäjistä.

Kirjoittanut

Aarne Europaeus.

Muinaismuisto - Yhdistyksellä sain
viime kesäksi stipendin, jota oli pyy-
nyt, paitsi jatkaakseni keräyksiäni Laa-
pajärven kirkkokuunnassa, Käydäkseni fut-
kimassa muutamia n. s. "jättiläisker-
koja". Tätä varten kävin Saloisten Pö-
stiväerällä, missä olevat ^{-sta} "jättiläisker-
^{-osta}"
Kuvaukset olivat hyvin vällinäisiä.
Toiseksi kävin katsomassa Samakkainä
muinaisjäänäksiä Paavolassa. Viimek-
sinäinintut ovat tosin jo useammastikin
futkittuja ja kuvattuja (Ganander, J. W.
Calamnius, E. Löwenack, S. Luoman),
mutta siitä huolimatta olivat Friedt
niistä asittain vällinäisiä ja "ristiin
käypä". Näitä matkoillani tekemäni
Lavaianot jätän tässä Muinaismuis-
to-Yhdistyksen käytettäväksi.

Helsingissä 3/II 1910.

Aarne Europaeus.

Salo.

Pirttivaara sijaitsee Soiden takana Mäntylän talosta Pehingin kylässä n. 5 km:ä itään. piener Pirttiojan pohjoispuolella. Laajakkon vaaran ylemmät osat ovat kivilouhikkoa, joka tällä täällä on aaltoista muodostaen aivan kuin ihmiskäden tekemiä valleja¹⁾. Kaugas kohoa yleensä loivasti; itäpuolelta heinan jyrkemmin, mutta ei kuitenkaan selläkään sanottavasti hidastata päälle nousua. Vaaralta on looja näkö-ala, taustana Polvijärlähti, jonka ranta leinuntietä on n. muk:n päässä. Luoteessa näkyvät Salon kirkon terävä torni ja Raahen kellotapuli.

Vaaran korkeimmalla, tuskin huonottavasti etelää²⁾ kosken viettävällä

¹⁾ Luonnontyötä on varmasti myös S. Ingmanin (Salon kirkok. käsikirj. s. 10-11.) mukaan varustettu."

1) Vrt. S. Ingmanin ja Löwenarkin
piirustuksia. Molemmat ovat Suurim-
maks osaksi virheellisiä.

muuten tasaisena laella sijaitsee mui-
naisjäännös, jota paikkakuntalaiset
nimitävät "jättiläisten kivoksi" tai
"piirtiksi". Vallien sisäpuolella mitaten
on se 42 m:ä pitkä, lähes 22 m:ä leveä.
Ulkoavalli, vallikehä on näet kaksiker-
toinen, on tehty lumimäkeen micheukan-
toisista kivistä. Joitakiuta itompia, keuh-
maaperäisiä on jonkossa. Se on kauttaal-
taan n. 3,5 m:ä leveä, länsi sivultaan lähes
m:n, sisäp. ei aivan metriäkään korkea.
Sen muodostana kivina ei ole aivan
säännöllinen vaan tapake kuitenkin
suorakaiteen muotoa (kts. pohjapiirros
1) Pitäyssuunta on melk. etelästä poh-
joiseen. Eteläosassa on pitkä
sivut kaarevia kaartuen yhä enemmän
etelästä päättyen lähtymään, joka
sekin on kaareva. Hänen se on poh-
joisosassa suora liittyy suorakulmai-
sesti suoraan pohjois-suuntaan. Luoteiskul-
ma on sitä. Hieman pyörästetty. Porsti-
aukkoja on vallista kokonaisuutta viisi, he-
nevätkö kaikki Aitien alkuperäisiä?

3.

Nyk. on mahdollonta väittää yhtäkään
niistä myöhemmin tekdyksi. Ne ovat
n. 2m:ä leveitä, tuskin puolta m:ä syviä
painanteita, jotka kallevat poikki vallin.
Niitä on yksi itäläisen päädyn keskellä,
ja itäläisen sivun pohjoispäässä sekä koko-
näistä kolme pohjoispuolella. Itäläisen ja
pohjoisen sivun yhtymäkohdassa leviää
valli 5-6m:ä leveäksi ja on pinta 3m. 2
m:ä laajaa, 1/2m:ä syvää kuopauksetta,
yhtä saumattunetta peen itse valliin.
Sisävali on tehty samantapaisista ainek-
sista kuin ulkovalliin. Läntispuolella on
se selvin, alleen paikoin hyvinkin huolelli-
sesti ladottua (esim. länti ja et. sivujen
yhtymäkohdassa, kts. valokava!) ja kalkee
se n. 2m:ä leveänä, 1/2m:ä korkeana 2m:n
päässä ulkovalista, muodostaen pohjois-
pääntään avoimen kalmistaan suoraa suo-
rakäiteen, joka kahtaaltaan on 10m:ä
leveä. Tätä sivua on läntistä epäselvempi,
päätyen melk. yksinkertaiseen kivisivun.
Ulko- ja sisävalien väli on kivikko-
kuten muukin kangas - eteläpäässä kat-

4.

kaisee sen kohopaikka, joka ikäänkin
käytävänä yhdistää Sportin tarhan kes-
kustaan. — Nisävallin rajoittama alue
on sitä. Tasaisempaa ja sammaleen ja
varpujen peitossa.

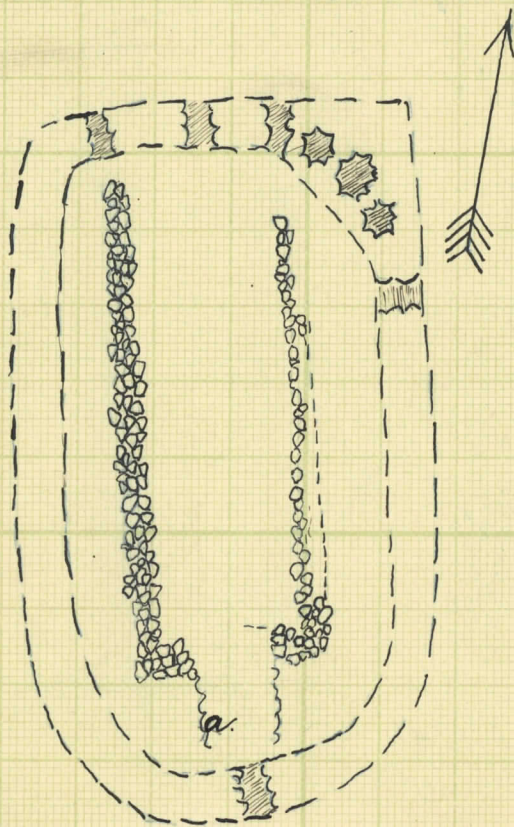
Kivitarhan poljoispuolella on tarhan
suuntaa suorakalmaisesti leikkaavassa
rivissä kiviainioita ja kuoppia. Näis-
tä ^{isoim} osasta on tarhan poljoispääntä
luodetta kolmen 25 askelta. Se on samol-
laisista kivistä kuin aikoo kuvattut val-
litkin kaattu kumpu 8 x 7 m:ä laaja (pi-
tempi suunta I-L.) ja 1 m:ä korkea (katso
valokuva 2.) Keskusta on rannion tyved
syvennäke ulottuvalla kuopalla ja sen poh-
jasta on ⁵ askelta vielä kiviä nostettu, jo-
stuka isoja tasakivisiä paasia, kui-
teinkin ilman minkäänlaista jäysetettyä
asentoa forsiinsa nähdä, — kenties maa-
peräisiä kiviä luontaisilla asemillaan —
on tullut näkyviin. Niiden välissä nä-
kyi paikoin murtaa hielesepäistä maata,
paikoin kellaruskeaa hietaa. Ed. Täällä
koillis-itään kivenheiton verra on jälleen

5.
melk. edellisen laajuinen raunio, joka
ympäröivänto rakosta kokoa vain n.
0,3 m:ä. Keskeisd on melkein smehen sy-
vyinen kuoppa, joka kunnimaksi osaksi
näyttää askettain teudytta, mutta kenee
alkuaankin ollut muin asjaain osien ja-
osana. Tästä 6 askelta samaan suuntaan
on jälleen samankainen yhta mullistettu rau-
nio. Kaakkoispuoli on hiinaehyempi ko-
noten n. 1/2 m:ä rakkaa ylempäksi. Hiina
on paltossa painaune, 1 m:ä leveä, 1/2 m:ä
syvä, ikäänkuin kasaäukäytävä. Täältä
parisen kivuhuikkoa edeen n. ENE on
epäselvä kuoppaune sekä vierekkäin yhes
samassa rivissä kaksi soikeaa kivipi-
riä, toinen 3 x 2,5, toinen 4,5 x 3 m:ä laaja.
Keskus on kunninassakin onatolana kao-
paha, jossa kasvaa puolauvaria, toisessa
myös kituaa koiou. (Kuntiesamat, jotta
S. Ingman kuva, Salon kirkk. kasi-
kirj. kuva 3). Lähistöllä näkyy kivi-
pellossa vitakuita epääännällisem-
piä kehia, jotka kenevät luonnon työtäs.
Samantapainen raunio, kuin toiseksi

Pohjapiirros I.

Saloinen.
Jättiläisten kirkko
Pirttivaaralla.

0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 M.

1) Siikajoenka lähellä Saloisten ranta.
J. V. Calammiuksen mukaan on siel-
lä "lappalaisraunioita" Suomi II:7
s. 257.

ja kolmanneksi kuivatut, on ^{vielä} ~~not~~
Fäman rauniorivin pohjoispuolella, kol-
mannesti mainitusta rauniosta parisen
kivenheittoa N.E.N., sekin syväkä tuoreena
kuopalla.

Kerran oli metsämiehias asettunut
vaaran lähistöle onakaamaan ja tekneet
siihen muutian. Oli käsketty mennä,
sieltä pois sillo, "Hunnaisten vaaralta" tu-
lee Pirttisaaralle häiväki. "Meiket nou-
dattivatkin käskyä siirtyen bysjein-
mälle, jonneka heille ilmentyi leilejäs
hajunnaisä uomisia y.m. häätterkkya.

Lähistöllä on Laivalan vaara ja sen
vieressä Laivalan lampi, josta kerro-
taan ennen vanhaan löytyneen laivan
kappaleita.

Haapajoen Raahesta tulevan moan-
Fien oikealla puolella kulkee joen poikki
kivipato, joka keskeeltä on avoin. Sitä
käytetään nyt siltana joen ^{ylitse} ~~poikki~~ kul-
kiessa. Sen kohdalla on jokitormissä
kivillä valvaton kuoppa-asunnon jää-
nös, joka jälleen nykyään on ~~7~~ rakenn-

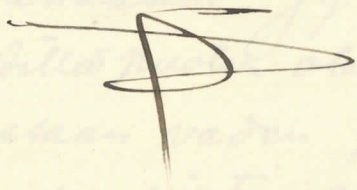
1) Kallio sana käytetään paikkakun-
nana yleisesti kivilouhikoista.

nettu asuttavaksi. (Katso valokuvaa 3).
Arvelaan patoa kalapyydykseksi
ja yhdenaikuisiksi kuoppa-asunon-
karssa.

Hiidenkankaalla tietää S. Ingman
(Salon kirkk. s.) olevan „toistakymmentä
melkein ympyrän muotoista kuoppaa
olevaa kivioukkioita, 4 ä 5 kynnäriä
läpimitaten (seinät siihen luettuina).” Sei-
nät” jotka tietysti ajan ja muokkausten
kautta ovat sasoittuneet, ovat vielä jätkei-
kynnäriä korkeuksia, ja selvästi on moni-
aissa huomattavana oivilävet ja käytävät.

Paikalla, jota tavallisesti nimitetään Hii-
den kallioksi¹⁾ ja joka sijaitsee kirkolta
2 km:ä Piehinggille päin maanteen oikealla
puolella, en voinut huomata muuta kuin
laajaa kiven kivipellon, joka oli hyvin
epäsäännöllisesti aaltainen. Askettain
mullistetuilta ei paikka myöskään näyttä-
nyt. Rauta-aseita kertovat paikkakun-
talaiset kuitenkin sieltä joskus löydetyn
kivien lomasta. — Kerrotaan jättiläisen
akan kerran ottaneen helmansa kanteen

Kiviä niillä peittääkseen Salon kirkon.
Läntä vastaan lähetettiin akka Sylti
Saguna vanhoja keukä rajoja. Kun
nyt jättiläinen Friedsteli kaneltä tieltä
kirkolle, vakunnit akka juuri sieltä
Tulevansa ja - osoittaen keukäraiori Sylis-
ään - jo näin monet keugät mat-
kalla kuluttaneensa. Jättiläiseakkosil-
loin jätti kesken yrityksensä pauska-
ten sille paikalle kivonsa. Niin on
Hüdenkallio syntynyt ja nimitetään
paikkaa joskus "Jättiläisen kelmaki-
viksi".

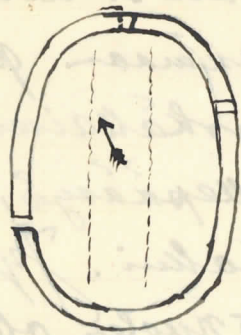
Valokuva 3. Salonen
Kivipato Haapajoen.

1) Vrt. J. O. Calamniusken mieli-
pidettä. Hänen mielestään, näyt-
tää muinajäännöksen asema
toteen, että muuri on varustukseksi
sillä linnoitukseksi aiottu, vaikka
kehävällin vähäpätöisyys saattaa
hänet ensiksi epäilemään sitä
tulkintaa. Suomi II: 7 s. 252.

Paavola.

Linnoituskangas sijaitsee Siikajoen ete-
läraunalla Pehkolan kylän Mäkelän
talosta vajaa km. Kaakkoa kohden. Se
on kivikkoinen ^{muuri} kangas, ^{mutta} jostakin
neljännes km:n pituus, vielä vähemmän le-
veyttä, ja kasvaa se koivuista ja varpusta. Länsi-
puoleltaan kohoaa se aivan loivasti, muodol-
taan siten. Pohjanmaan muinajäännöskan-
taan nähden jyrkälläisesti, mutta ei kuiten-
kaan estä pääpääsyä, jos kalta tuulen
sillo hidastuttakoon. Jyrkimmillään laskee se
itäpäin sillä puolella olevaan tulvan aikaan
vielä kerrassaan veden peittämään mät-
tyyn. Siikajoki virtaa aivan kaukaan
vientse sen pohjoisp. n. 200 m:n ^{inikka} leveään tyg-
neän suuna. — Kivitarha sijaitsee
kaukaan korkeimmalla kohdalla, sen itä-
päässä. Muodoltaan on se suorakaiteen ja
soikein välillä, min. sivuiltaan vahvasti
molskaartun ja kulmistaan pyörityn
suorakaide. Mattaan on se siväpuolella

1) Koskapa "liunan" sisästä kehoi
 sihcäxiä kuusi ja kataripensakko,
 eikä isäntä mielellään suostunut sitä
 poistamaan, joi muinaisjäännös mi-
 nulta korpoittamasta. Jakseuikin oikea,
 ainakin oikein kaikista tulo olevista pi-
 rustuksista on J. V. Colammuksen, Suoni
 II: 7 k. Jos siinä muutamme portti-
 aukkojen asemaa tämä kirjoittajan ha-
 vainfojen mukaan, saamme seuraavaksi
 sen polyjäpärisen.

2) Kenties tarkoittaa S. Ingman tätä silloin
 kivitöytärellä, jonka viljelys on häviönyt. Vai-
 kea on muuten käsitellä, mitenkäs tuo
 tie on kulkenut, koko kangaslinnan ympä-
 rillä kun on vielä aivan viljelemätöntä.

mitaten 24 x 16,5 m:ä laaja, Suunta on
 N 20 E.) Vallion yleensä tyvin mitätön
 — lieneekö alkuaan sitten ollut kookkaam-
 pi. Selvin on se muinaisjäännöksen lä-
 hyydellä: 3,5 m:ä leveä, - 1/2 m:ä, paikoin
 enemmäinkin korkeat. Kivet siinä ovat en-
 suuria, Foriset miehen nostamaina, jot-
 kut suurempiakin. Selvin porttiaukko
 on länsiosassa, ei kuitenkaan aivan kes-
 kellä, vaan vähän eteläpäätä lähempä-
 nä. Se on ~~ca.~~ 1 1/2 m:ä leveä ja on isoja ki-
 via asetettu sen molemmiin puolin syr-
 jälleen siten, että tasainen siinä on kää-
 netty aukkoonpäin (Kk. valok. 4.) Puh-
 joispäädyssä on matala vajoa-
 ma, josta ikäänkään paljetti noma joh-
 taa linnän keskusta. ^{Ratkeana valliin} Samantapainen por-
 tianne on myös itä osassa, aivan lähellä
 polyjoista kalmaa. Muualla en porttiauko-
 ja huomannut. — Kehän sisusta on
 lähempänä vallia spatasaista ja nä-
 kyy siinä useampia maaperäisiä kiviä,
 mutta keskustassa kivetöntä. Puhjo-
 osassa on siinä valken suuntaan kulke-

. Ym:ä
va leveä kuopanne, joka alkaa Selvänä
lähellä eteläistä päätyä häipyen kui-
teukin ennen pitkäa muun keskus-
tan fasane. Kenties on se jäännös Siisä-
rakennuksesta. - Pohjois ja koillisosa muu-
naisjäännöistä lankeavat tuntuvasti alem-
maksi kaukaalle kuin etelä- ja länsiosa.

Muinaisjäännöistä nimetään "jättiläi-
sen kirkoksi". Niistä 6-7 "lappinhausdasta"
jotka S. Ingman oli v. 1885 kaukaana näh-
nyt ja jotka (jo silloin) olivat "hyvin las-
keuneet ja sammalpeittoiset", on tarkas-
teluistani luolinattu (eikä) nähty jälke-
äkään.

Mäkelän talon alapuolitse kulkee Siisä-
kajoen poika: kivinen pato, alkaen kum-
mallekin puolelta jokea n. 3 syltä rannas-
ta. Kivet ovat vähän vedon aikana nui-
matolana, että patoa pitkin saattaa kah-
lata, näkyypä joki yksittäisen vedon pi-
nan yläpuolellakin. Joki keuhuu olevan
paikalla parisen sataa ^{jalkaa} miä leveä ja 8-
9 yppä "sylissä mitattava". Kerrotaan Siisä-
naukankaan jättiläisten siihen siltää tekeneen

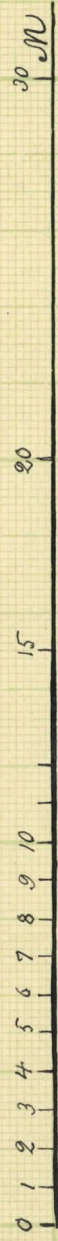
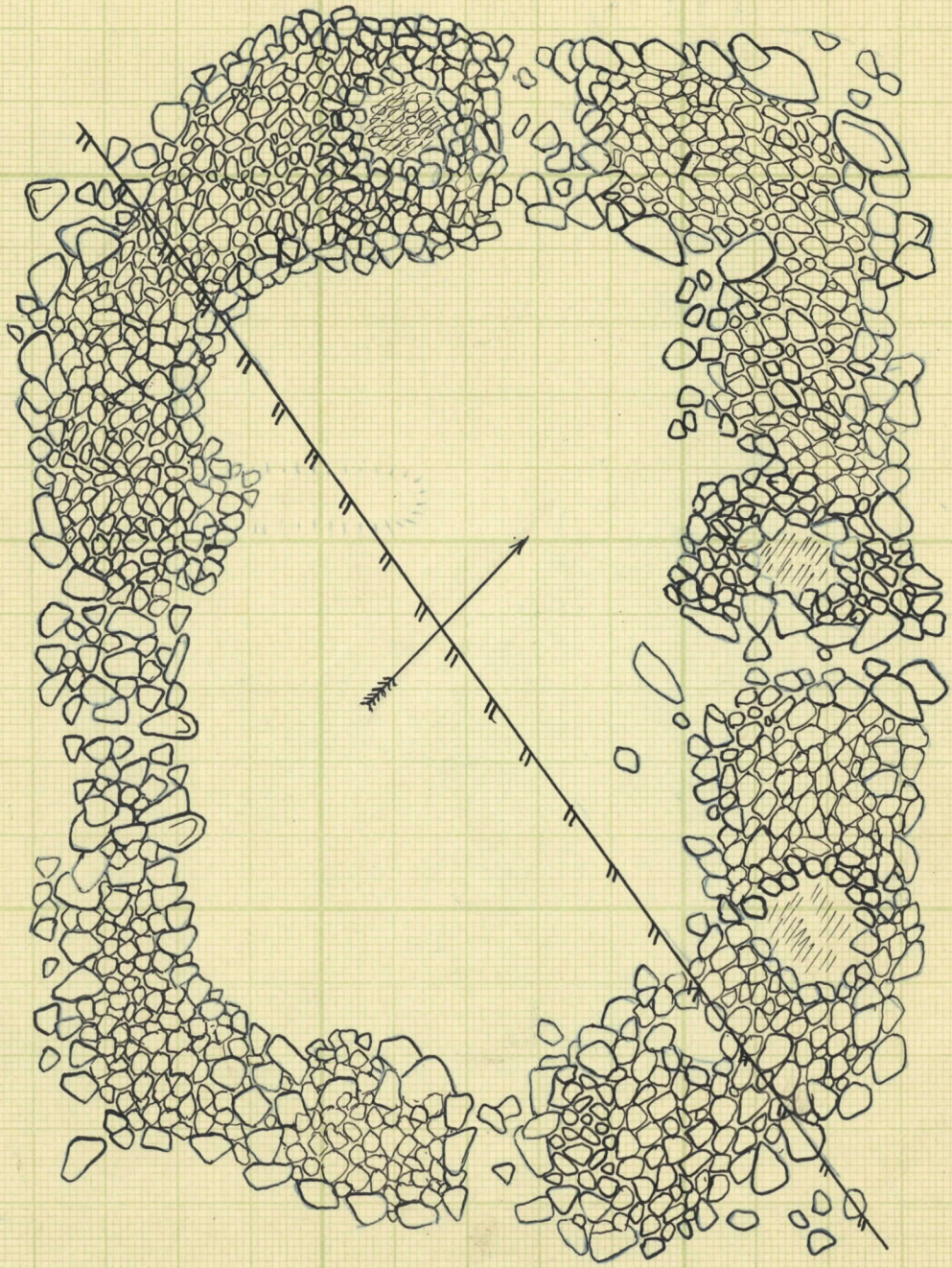
luonnonmuutokset?

Pesuan kangas sijaitsee mainitusta Mäkelän talosta neljänneksen kaakkoon Pesalan talon maalla. Se on suunnitteen luinankankaan kakoinen ja kaltevin kangassaarake, jossa jonkun verran löydyntäisempiä. Kaakoon itäpuolelta viittaa Pesuanoja yhtenä. $\frac{1}{2}$ km:n päässä paikalta Iikajokeen, jonka alava tulvan aikana kauttaaltaan veden vallassa oleva ~~niitty~~ niittyä ^(kts. Kuva 6!) kankaasta. Kankaan korkeimmalla kohdella sijaitsee muinaisraivaus. Kehän rajoittama ala on säännöllisen kulmistaan pyörityn suorakainen, $23 \times 13,5$ m:iä laaja, suunta kuitenkin NW-SE. Muuri on $4-6$ m:iä leveä, luode ja koillispuolella leveämpi kuin muualla, rakennettu isoista kangeilla liikuteltavista ja pienemmistä kivistä. Isoimpia kiviä näyttää olevan etupäässä vallin reunoissa. Korkeutta on vaikea mitata, isot kivet kun yleensä ovat paikallaan, pienemmät vääryneet levälleen. Luodesivun puolesta länsipuolella on se lisäpuolelta mitaten frista metris, ulkopuo-

Pohjapiirros II.

Paavola.
Pesvankankaan "jättiläiskirjasto"

Valokuva 1. Salonen.

Pistiväärän "jätiläiskirkko." Kuva
on otettu pöytäpöytäoksessa a:lla mer-
kityllä koiden n. NW.

Salonen

Valokuva 2. Kivikumpu,
Kantaraunio, Pihlajasaari

Kuva 5.

Paavola, Pesuankangas.
Posti luoteisiosassa tarhan si-
katsattuna.

Kuva 6

Paavola. Pesuankaukkaan "jättiläiskirkko"
Tarhan sisusta ja kappale vakkia. Val-
kuvattu vakkilta tarhan luodesivulta por-
tuin oikealla puolella jokseenkin itään kohti.

lellä paljon matalampi. Suine on myö-
pellosa keittöry runsaasti kiviä. Lom-
pia porttiaukkoja on kaksi, niin yksi mo-
lemmissa päädyissä, ei kuitenkaan keskel-
lä vaan meidän lähempänä? Kaakkois-suon-
ne ovat n. 2 m:ä leveitä ja näyttä-
vät kiviä alkuaan olleen muinaisjään-
keskustan tasalle, vaikka siihen myöhem-
min on joitakin kiviä vyörynyt (Kts. valok.
5, portti luoteis-suonessa tarkkan risutusta
katsottuna.) Penemmät suonot näyt-
tää myös olleent^ä matalammilla pitkillä
siouilla (Kts. pohjapiirros 2) Joitakin
kuoppia on vallissa, joista ainakin itä-
nurkassa oleva on näköään myöhemmin syn-
tynyt. Muuan ukko kuuluu silta-
ta eteen.

Muinaisjääninäkien pohjoispuolelle oli
raivattu perunamaata aivan vallin juurelta
saakka. Mitään tuomattavaa ei kuu-
lutulle nähty. Lähellä tarkkaa on
kaukaan ointeen Ajalan torppa. Kun
sitten nyk. asukkaat n. kolmekymmentä
vuotta sitten muuttivat, oli heitä varoitte-

tu siitä, Koskapa muka Jättiläiset eivät
anna rauhaa. Koko aikana ei ole kenten-
kaan mitään kuulunut. Edellisillekin
asukkaille oli "se" tahi "haltija" ehtimi-
seen kunnitellut, milloin vasikan, mit-
toin minkin otuksen laamassa. Silloin oli
muinaisjäännös ollut vielä paljon, Adven-
ti, & vallit paljon korkeammat ja ohuem-
mät.

J. V. Calamnius kertoo, että Metelinkan
Kaava Pehkolan kylässä joen eteläpuolella
pitäisi löytyä samankainen kuina, kuin Lii-
naupankaallakin. Metelinkangas nimenä
paikka löytyykäin kylässä, mutta joen po-
joispuolella n. 2-3 km:ä kirkolta ylöspäin
vastapäätä Mämilän taloja. Kangasta, i-
ka ^{luode} ~~Kontu~~ päästään on melko korkea ja
jolta on laaja näköala yli seudun, nim-
itetään tavallisesti Naispänkajaksi. Met-
elinkankaaksi alhi: sita varten ruodtu pu-
huttelemaan sen rinteele muutamia vu-
sikymmeniä sitten perustetun mäkin mu-
koan. Mäkki olisi taas saanut nimensä
sillä aikonaan rajoitetusta viinakaupas

taan (!). Kankaan pohjoisrinteellä on
luontaisista kivirakkaa, joka jonkun
verran muistuttaa ihmiskäden Fyö-
Siinä on useampia matalia epäselviä
hauturoita sekä nelionäisiä 2 m:n
laajuinen n. 3/4 m:n syvä kauta, joka
si näyttää olevan aivan äskettäin tehty.
Kankaan etelärinteellä lähellä korke-
ta kohtaa on isonmista ja pienemmistä
kivistä sekä maasta koottu kumpu.
Alkuaan kuuluneet okeet kerkomainen,
mutta ovat aarteiden etsijät Aitla äskettäin
runsasta vyyryttäneet kivinäis. Mikä
oukkion alkuperäisestä koosta voi päät-
tää, on se ollut 5 x 10 m:n laaja (NE-SW). Ko-
keus on nyky. runsaasti puoli metriä. Oie-
tehtyistä kivistä ovat isoinnat melkein
kangella liikuteltavia. Vähintäänkin talle-
merkkias siinä näkyvät.

Gananderin mukaan on Rautsi-
lan Savolajan kylässä Tokipsaon järven
rannalla joukko kiviroukkioita. Ne ovat
pyöreitä, laidat n. kymmeniä korkeat,
ja useissa voi selvästi huomata oviaukko-

J. S. Ingman, Salon kirkk. s. 71.

jen sijat. Paikkaa kutsutaankin nimeä
"Lapinkaudat". Näitä roukkuja on 8 ja
niistä kertoo Gandander: "dem jag
raserat och befunnit vara Lappkoren
eller önkliga Stenhus". Kuu sattui ja
maan hieman jöntöaikaa Paavolassa
leikkelyssäni, lähdi näitä muinais-
näkö kattoon. Ne sijaitsevat mu-
ten Paavolan rajan sisäpuolella. Oppaa-
si Farkonin Funtenet järven seutu, muut
luultavasti osuimme kuitenkin tille pa-
kalle, jota G. tässä tarkoittaa. Se sijaitsee
järven keskivaiheilla sen koillisraunaa
(järven suunta on näet NW-SE) ja on peu-
ranjakalaa ja muuta tihedää mäntymet-
sää kasvavaa kangasta, jossa näkyi
useampia vähäpareumia keuh. metrin
laajuisia kuopanteita. Vesiessä oli ki-
toja maasta koottua paltetta, joka ainakin
yhdessä kiirsi kuopan ympäri, jättäen kui-
tenkin pohjoispuolelle "oven sijan".

Iso-Kipsuon järven keskellä on pieni
jyväkääkö luoto, jota nimitetään Serre-
saareksi. Sen rannassa on upotettu

aare)
Kolmilaitaveneessä, sisältäen rahoja,
hopea-astioita y. m. s. Joka järven ran-
nalla heittää vieden naulan painorin-
kiveen saareen, saapi aarteen. Kenen
oli muuan "riski" mies tähtänytkin eli-
don, mutta oli kivessä saareen jyrkästä
rinteestä kimmunut takaisin. Venen-
nokka oli jo kohonnut näköviin, mutta
samassa taas painunut pöloön.

Saaren laarissa laella on painen-
matalaa syvän laajista hautuaa.

